

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea” sunt:

„Agricola”, (Ecica), „Agricola”, (Hunedoara), „Agricola”, (Lugoși), „Albina”, „Ardeleana”, „Arieșana”, „Arina”, „Auraria”, „Aurora”, (Baia-mare), „Bănățana”, „Banca Poporală” (Caransebeș), „Banca Poporală” (Dej), „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de împrumut ca însoțire”, (Bicaz), „Cassa de păstrare”, (Mercurea), „Cassa de păstrare” (reuniune), (Săliște), „Câmpiană”, „Ciarovana”, „Chiorana”, „Codreana”, „Comuna”, „Cordiana”, „Coroana”, (Bistrița), „Corvineana”, „Creditul”, „Crisana”, „Cugereana”, „Doina”, „Economia”, (Cohalm), „Economul”, „Făgeșana”, „Frățietatea”, „Furnica”, „Gegeana”, „Grănițerul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Isvorul”, (Sângeorgiu), „Iulia”, „Jiana”, „Lipovana”, „Lucaștrul”, „Lugoșana”, „Mercur”, „Mielul”, „Murășiana”, „Murășianul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Oraviceana”, „Orientul”, „Piatra”, „Plugarul”, (Cacova), „Poporul”, „Porumbăceana”, „Progresul”, „Racoșana”, „Reuniunea de împrumut și păstrare”, (Ilov-mare), „Riureana”, „Săcana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, (Caransebeș), „Sebeșana”, (Sebeșul-sădesc), „Selăgeana”, „Sentinela”, „Șercăiuna”, „Sylvania”, „Someșana”, „Speranța”, (Hosman), „Steaua”, „Târnavăna”, „Țibleşana”, „Timișana”, „Tovărășia agricolă”, (Sebeșul-sădesc), „Ulpiana”, „Vatra”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeana”, „Zlăgnea”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

„Lumina”.

La articolul «*Un act istoric*» din numărul nostru 43 am primit un răspuns în N-rul 113 al «*Telegrafului Român*» la care, mărturisim drept, nu ne-am așteptat.

Nu ne-am așteptat cu deosebire *dela vr'un asesor consistorial* — cum este și autorul articolului din cestiune — pe cari noi credem că i-am scuzat în terminii cei mai *cruțători* afirmând că ei, cari cunosc *Regulamentele* arhidiecezane în vigoare sigur n'au rugat sau „*poftit*” cum se zice în circularul — act istoric — pe arhiepiscopul, ca să angajeze și averile bisericești la fondarea băncii «*Lumina*».

Dar ne-am înșelat în presupunerile noastre, pentru că autorul nu numai se identifică cu vederile arhiepiscopului relativ la angajarea averilor bisericești la fondarea „*Luminii*”, ci se încearcă a interpreta și *Statutul organic* astfel și a se provoca și la autoritatea lui Șaguna, alui Gozdu dintre cei răposați, apoi a d-lor Alexandru Mocsonyi și Dr. Ioan Mihiu dintre cei vii, ca să *poată înrola între acționarii „Luminii”* și pe consistor și pe parohii.

Nu pricepem această opintire riscată și *totodată și periculoasă pentru biserică*.

Doară nu atârnă reușita întreprinderii din cestiune *dela câteva sute de acții* pentru cari ar putea opta consistorul și parohiile din arhidieceză?

Persoanele subscrise în *Prospect și rudele lor* fără nici o opintire pot subscrie și acțiunile pe cari au voit să le plaseze în averi bisericești și atunci cel puțin vor avea mângă-

ierea și gloria că au făcut un bine bisericii fără nici o jertfă din partea ei.

Recunoaște autorul articolului că *Statutul organic* vorbind despre elocarea banilor bisericești „*nu pomeneste de acții*”; pe vremea votării celui Statut *nu existau bănci românești*... Nu urmează însă de aici că *ceea ce nu-i amintit în Statut este totodată și oprit*. *Statutul organic multe nu cuprinde*: de aci însă nu urmează că biserica noastră „*veci și pururea*” să nu mai facă absolut nimica, ce n'ar fi normat „*express*” în statut, căci *primejdia inomis ar veni pe capul nostru*...

„Bisericele mai cu stare au acții *dela o multime de bănci românești*. Chiar și sub fericitul arhiepiscop Miron bisericele au cumpărat în mai multe părți acții. Și Șaguna a cumpărat din banii eparhiei acții; iară creșterea uriașă a fundațiunii Gozdu avem să o mulțămim exeluziv faptului că are cea mai mare parte a averii sale în acții *dela „Első hazai takarékpénztár”* din Budapesta.

Deci oricine trebuie să vadă și să înțeleagă, că *nu cumpărarea de 1—2 acții din partea vr'unei parohii mai cu stare o doare pe „Revista Economică” ci simplaminte o doare că se face „Lumina*».

„*Statutul organic*” nu numai nu oprește ce susține „*Revista Economică*” ci unde e vorba de averea parohiilor, *dă drept comitetului parohial a prefige modalitatea elocării banilor* dispoziibili ai bisericii, școlii și fundațiilor (Ș. 23. pct. 10); iar cu privire la averea eparhiilor are datorință senatul episcopesc a nizul pentru sporirea ei, făcând propuneri în această privință sinodului eparhial (Ș. 135)“

Domnul „*Unul dintre cei dela „Lumina*” care publică aceste vederi, păcat că nu s'a făcut avocat, căci de argumente mai rabulistiche nici un avocat nu s'ar folosi când se încearcă a abate atențiunea judecătorilor *dela meritul cestiunii*. Numai ca să inducă în eroare pe cetitori, nici chiar din textul citat al Statutului organic nu publică partea *imperativă* cu privire la plasarea banilor bisericești, — iar de *Regulamentele existente* prin cari s'au pus în lucrare principiile codificate în *Statutul organic* nici pomenire nu face.

Dar să-i apreciem argumentele în ordinea în care le-a pus D-sa pe hârtie.

„Nu pomenește statutul organic de acții“ nu pentru că atunci nu existau bănci românești, căci existau bănci streine și dacă ar fi putut codificatorii Statutului organic dispune ca banii bisericești să se plaseze și în acții de bănci, aveam atât Șaguna, care a compus proiectul Statutului organic, cât și congresul cunoștință de exemplul *exceptional*, la care se provoacă autorul, de „Pesti első hazai“ și totuș nici Șaguna n'a propus, nici congresul n'a admis ca banii bisericești să se plaseze în acții de bănci și peste tot în nici un fel de acții. Pentru că acțiunile din firea lor nu pot garanta o rentă sigură, toate ținesc la afaceri speculative și capitalul plasat în ele este mai riscat.

Dar nu de aceea poate fi vorbă aici, de ce „nu pomenește“ Statutul organic, ci numai de aceea de ce pomenește și încă pomenește în mod poruncitor zicând: că banii disponibili să se plaseze „în cassa de păstare sau în hârtii de stat sau ca împrumut întabulat la locul prim pe ipotecă de preț întreit“ (§. 135).

Acesta este *principiul codificat în Statutul org.* pe care l-a pus în lucrare sinodul arhidiecezan în sesiunile sale din 1877 și 1880 creând *Regulamentele* citate textual în articolul nostru din N-rul 43, în cari apoi se dispune taxativ în ce «numai» se pot plasa averile bisericești și în §§ 5 și 16 ai acelor Regulamente nu sunt înșirate și acțiunile băncilor românești, deși atunci existau deja mai multe bănci românești. Prin urmare până când Statutul organic și Regulamentele amintite sunt în vigoare nu este permis ca banii bisericești să se plaseze în acții de bănci, ori le convine aceasta restricție organelor administrative bisericești ori ba.

Da! Este adevărat că Statutul organic „multe nu cuprinde“ Dar cuprinde toate *principiile* cari are să le observe biserica. Și „primordia in omnia ar veni pe capul nostru“ nu pentru că nu am mai face absolut nimica ce n'ar fi normat „express“ în Statut, ci pentru că am desconsidera și am călca aceea ce dispune Statutul organic.

Se poate că bisericile mai cu stare încă vor fi interpretat Statutul organic și Regulamentele astfel cum le interpretează astăzi Arhiepiscopul și consistorul și vor fi investit unele din ele o parte a averii bisericești în acții de bănci, pentru că cine va putea cere dela membrii parohiilor aproape toți țărani, ca să fie mai cuminte decât consistorul?

Dar dacă și până aici s'au găsit parohii, cari au investit bani bisericești și în acții de

bănci, aceea în tot cazul s'a făcut fără învoirea prealabilă și fără aprobarea ulterioară a consistorului, deci fără știrea consistorului și pe semne acum se tolerează faptele împlinite.

Cutezăm a afirma însă că *sub metropolitul Miron nu s'a dat ordin în această privință*, nu s'au provocat parohiile ca cu deconsiderarea Statutului organic și a Regulamentelor sinodale să cumpere acții de bănci. Iar între a tolera până la un timp potrivit de a se corege un abuz al subalter-nului, provenit din nepricepere scuzabilă, și a da poruncă ca să calce legile, este colosală diferență.

Că și Șaguna ar fi cumpărat acții din banii eparhiei nu este adevărat.

Lui Șaguna numai în acel caz i-s'ar putea face această imputare, dacă dela punerea în lucrare a Statutului organic ar fi investit bani d'ei eparhiei în *acții de bănci*. Dar aceasta nu s'a întâmplat.

Din contră „Albina“ s'a înființat în viața lui Șaguna și nu numai că nu și-a procurat nici măcar el personal, din averea proprie, nici o acție, dar nici măcar depuneri de ale sale n'a făcut la „Albina“, ca la un institut tinăr.

Acțiunile, cari le-a procurat Șaguna înainte de Statutul organic din anumite scopuri — n'au fost de bănci bazate pe „cămătărie“, ci au fost dela o întreprindere industrială, — și este posibil că praxa ce o a făcut atunci, l-a făcut atât de sever și precaut cu privire la plasarea banilor bisericești precum se manifestă el în proiectul său de Statut organic.

Dar în fine el nu numai nu a periclitat „banii eparhiei“ cu acții de bănci, ci din contră tot ce-a putut agonisi în înalta sa funcțiune bisericească, prin testament a lăsat bisericii.

Cunoscând mentalitatea unora dintre cei subscriși în Prospectul „Luminei“ deja în articolul nostru din N-rul 43 am lămurit înțelesul punctului 10 din § 23 al Statutului organic, în care se zice, că în sfera de activitate a comitetului parohial cade «a prefige» modalitatea elocării banilor disponibili ai bisericii, școlii și fundațiilor, zicând că acel text „nu se poate interpreta așa că comitetele parohiale au latitudinea de a plasa banii în orice hârtii de valoare, ci cel mult că pot alege între hârtiile de valoare notate la bursă și cu interese sigure, admise în punct 3 al §-lui 16 din „Regulamentul pentru administrarea și controlul averilor bisericești“, și cu privire la depuneri a alege dintre instituturile de bani pe acelea cari sunt recunoscute de sigure și solide. (punct 2 §. 16)“.

Și nu ne-am înșelat în presupunerile noastre, pentru că „Unul dintre cei dela „Lu-

mina" în articolul său într'adevăr vine să exploateze lacuna, ce la părere ar fi între §-ul 145 d-l Statutului organic, care cu privire la banii eparhiei dispune ca senatul episcopesc „să năzuiască pentru neîntârziata elocare fructiferă a banilor disponibili în cassa de păstrare sau în hârtii de stat" etc. și între textul de sus al §-lui 23 pct. 10, care tractează despre datorințele comitetului parohial în aceeaș materie — și zice: că modalitatea elocării banilor disponibili ai bisericeii, școalei și ai fundațiilor ar fi dreptul absolut al comitetelor parohiale. Ceeace n'ar însemna nici mai mult, nici mai puțin, decât că Congresul național din 1868 cu Șaguna în frunte, relativ la corecta administrare a averii bisericești, a avut mai puțină încredere în consistorul arhidiecezan, cu arhiepiscopul în frunte, decât în „badea Șofron" din Șelimber. Și ca să poată trage aceste consecuențe autorul articolului din „Telegraful Român", cum am mai arătat, nici cu un cuvânt nu pomeneste Regulamentul, care nu admite această interpretare falsă a Statutului organic.

O astfel de argumentare nu se poate considera de potrivită în gura unui asesor consistorial.

Provocarea la acțiunile fundațiilor lui *Gozsdu* dela „Pesti *hasai első* takarékpénztár" care s'a înființat în 1840 ca *prima cassă de păstrare în Ungaria* și a fost mult timp singura cassă de păstrare în capitala Ungariei, vrând nevrând ne duce la fabula lui Esop cu „Broasca și boul".

De ce nu se provoacă autorul și la băncile lui *Kardos* și la altele din capitală, cari an de an ajung la lichidare?

Dar în fine „Fundațiunea lui *Gozsdu*" nu este avere bisericească. — *Gozsdu* a putut dispune după plac de averea sa, — comitele parohiale nu pot.

Provocarea la d-nii *Alexandru Mocsonyi* și *Dr. Ioan Miha* nu este nici un argument pentru investirea averilor bisericești în acții.

Acești domni, ca buni români, contribuiesc bucurios la realizarea ori căruia scop care li-se prezintă ca scop național și bisericesc.

Sigur vor procura și acții de ale „Luminei", cu atât mai vârtos, când li-se pune în vedere o rentabilitate de 5% și mai bine, pentru că capitaliști că dânsii nu rămnesc la mai mare dobândă decât 5%.

Dar nici *D-l Alexandru Mocsonyi*, pururea corect și unul dintre cei puținii în viață, cari au colaborat în mod *decizător* în congresul din 1868 la crearea *Statutului organic*,

nici *D-l Dr. Miha* deasemenea corect în toate faptele sale, suntem siguri, că nici odată nu-și vor da învoirea ca sub orice pretext, fie chiar bisericesc, să se atace constituția bisericeii lor.

În fine: când și după repetite declarații ale noastre că: „nu avem nimic în contra, ca să se mai creeze o bancă românească de categoria „Luminei", și că dacă interesă, mai înalte bisericești reclamă ca sediul aceleia să fie Sibiiul, Sibiiul să fie" și într'adevăr numai din interese bisericești am dat sfatul ca la fondarea aceleia interpretării *comerciale* să nu se angajeze averile bisericești — totuș suntem înzultați că nu desconsiderarea constituției bisericeii gr. or române ne doare, ci „simplamente ne doare că se face *Lumina*" — credem că suntem îndreptățiți a riposta, că fundatorii „Luminei" abandonând planul *propunătorului Dr. Cristea* de a se înființa o bancă mare culturală sub controla bisericeii, din care la primul loc să se ajutore imediat școalele amenințate — să mulțămesc acum cu o băncuță de concurență în Sibiiu, — nu scopuri mai înalte bisericești urmăresc, ci scopuri de căpătuială pentru sine și pentru rudele lor.

Viitorul va dovedi, care dintre noi are dreptate?

Spicuiuri

din noile legi asupra chestiunii țărănești în România.

III. Noua lege pentru judecătorii de ocoale.

(Continuare).

Partea III. Despre procedura înaintea judecătorilor de ocoale.

Introducerea cauzelor. — Chemări.

— Cererea în judecată se face în scris. Ea poate fi și verbală când afacerea e de natura acelor pe cari judecătorii le judecă în comunele rurale.

— Termenul de înfățișare este cât de scurt posibil, destul numai să fie pus în vederea părâtului cel puțin cu trei zile înainte de ziua înfățișării.

În cazuri urgente, judecătorul poate da termen de înfățișare pentru aceeaș zi.

Judecata cauzelor.

— În comunele rurale zilele și oarele de lucru se vor fixa de judecătorii respectivi prin deciziuni aduse la timp la cunoștința locuitorilor.

Pentru afacerile de natura acelor cari se judecă în comunele rurale, cu puține excepții, părțile trebuie să se înfățișeze în persoană și să-și spriginească dreptățile.

Nimeni, afară de părinți, sot, soție, fiu, frate, unchiu, nepot sau vecin, nu se va putea înfățișa în numele altuia ca: procurator, avocat, apărător sau cumpărător de drepturi.

Incapabilii și persoanele juridice se înfățișează prin reprezentanții lor.

Proprietarii însă și arăndașii de moși, pentru afacerile privitoare la moși, se pot înfățișa prin îngrijitorii lor români.

— In celelalte afaceri de competența judecătorilor de ocoale părțile se pot prezenta în persoană sau prin mandatar, cu procuri legalizate, azistați de avocați declarați în ședință, sau având procuri legalizate.

— Cetele de moșneni, obștiile răzășești, locuitorii improprietați și nedivizați vor fi reprezentați în justiție prin unul sau trei mandatar, aleși de părți sau numiți din oficiu de judecător.

— Dacă, în afacerile de natura acelor care se judecă în comunele rurale, la ziua judecării, reclamantul nu se înfățișează ca să și arete dreptățile și nici nu face cunoscută judecătoriei împrejurarea legiuită care îl împiedecă, pricina se inchide, și, dacă părătul cere, reclamantul e condamnat la despăgubire pentru străgănire.

— Părțile se ascultă pe rând.

— Cea dintâi datorie a judecătorului e de a împacă părțile. Dacă reușește, va constată condițiunile împăcării într'un proces-verbal, care are putere de hotărîre definitivă.

— Înaintea judecătorilor de ocoale se pot invoca toate mijloacele de apărare și excepțiunile cari, după dreptul comun, sunt admisibile în raport cu natura și importanța afacerii.

— Dacă la înfățișare se vede un motiv temeinic de a se chema un garant în cauză, judecătorul va da un termen pentru introducerea cererii de garanție.

— Când se va admite o dovadă cu martori, partea care a cerut-o e datoare ca, în cele 5 zile ce urmează pe aceea în care s'a admis dovada, să prezinte la judecătorie lista martorilor și să îngrijască ca ei să fie chemați până la termenul de judecată.

— În orice afaceri martorii au dreptul la o despăgubire, dacă o cer.

Încheerea judecătorului este executorie.

Încheeri. — Cărți de judecată. — Căile de atac în contra lor.

— Hotărîrile prin cari judecătorul statuiază, în cursul procesului, fie asupra mijloacelor de apărare și a procedurilor pregătitoare, fie asupra vre-unui incident sau chestiuni premergătoare soluțiunii fondului, se numesc *încheeri*.

Hotărîrea prin care se rezolvă fondul afacerii se numește *carte de judecată*.

— Cartea de judecată se va redacta pe scurt, cel mai târziu în termen de cinci zile dela pronunțare.

— Judecătorul va condamna pe partea care cade în pretențiuni la plata tuturor pagubelor încercate de cealaltă parte și la toate cheltuețile procesului. Când pretențiunile părții au fost învederat nedrepte, judecătorul o va condamna și la o amendă până la 200 lei.

— Încheerile de orice fel nu se pot ataca decât în acelaș mod și odată cu cartea de judecată.

— Cărțile de judecată pronunțate în lipsa uneia din părți nu se pot ataca cu opozițiune decât dacă afacerea se judecă în ultima instanță.

Termenul de opozițiune e de 5 zile.

— Opozițiunea se face în acelaș mod ca cererea începătoare de instanță.

— Cartea de judecată pronunțată în prima instanță se poate ataca cu apel la tribunal.

Apelul se face în acelaș mod ca cererea începătoare de instanță. Termenul este de 10 zile.

— Judecătorul de ocol va putea ordona executarea provizorie a cărților date cu drept de apel când este urgentă sau pericol a se întârziă executarea.

Aceea executare se va face cu sau fără cautiune, după aprecierea judecătorului.

Despre recuzațiune.

— Judecătorii de ocoale se pot recuza pentru aceleași cauze ca ceialalți judecători.

— Dacă judecătorul respinge recuzarea, el va intra în cercetarea fondului, și apelul sau recursul asupra recuzării se va face odată cu apelul sau recursul asupra fondului.

— Dacă tribunalul recunoaște că recuzațiunea a fost pe nedrept respinsă de judecător, evocă fondul și, dacă partea care a propus recuzațiunea cere, el reîncepe toate actele preparatorii făcute înainte judecătorului.

Președintele tribunalului va comunica ministrului cazul spre a lua măsuri disciplinare în contra judecătorului, de va fi loc.

— Dacă judecătorul admite recuzațiunea, trimite pe părți a se judeca la judecătorul de ocol cel mai apropiat, dacă ele nu se înțeleg a merge la un alt judecător.

Despre arbitragiu.

— Sub anumite condițiuni judecătorii de ocol sunt ținuți să autentice compromisele prin cari părțile ar voi să supună judecării unui arbitru diferendul lor.

— Hotărîrea arbitrului se va execută prin o ordonanță a judecătorului de ocol care a legalizat compromisul.

Dispozițiuni tranzitorii.

— S'au abrogat toate legile și regulamentele contrarii legii de față.

— Această lege s'a pus în aplicare la 1 Maiu 1908.

— Procesele pendente la punerea în aplicațiune a legii înainte judecătorilor comunale vor trece la judecătorii de ocoale respective.

Cele pendente înainte tribunalelor, și cari ar deveni de competența judecătorilor de ocoale, vor continua a fi judecate de acele tribunale, însă, după regulile de procedură stabilite prin legea de față.

— Tutellele deschise înainte tribunalelor de județe și cari, după prezenta lege, ar intra în competența judecătorilor de ocoale, vor rămâne înainte acelor tribunale guvernate de aceleași reguli ca și în trecut.

— Acțiunile, cererile și toate actele pentru valori mai mari de 1500 lei rămân supuse actualelor *taxe de timbru*, cu toate că vor fi îndreptate la judecătorii de ocoale.

— *Apărătorii* existenți în momentul punerii în aplicațiune a acestei legi vor putea continua a exercita profesiunea lor, însă numai pe lângă judecătorii pe lista căreia figurează

Echouri la chestiunea băncii „Lumina“.

Ca dovadă eclatantă că nu numai organul nostru și cercurile conducătoare ale băncilor noastre au întemeiate nedumeriri față de noua întreprindere financiară, ce este pe cale a se înființa în Sibiu cu ajutorul bănesc al averilor bisericesti, ci există și alte organe de publicitate și cercuri independente, cari *condamnă deadreptul înființarea „Luminii“* — lăsăm să urmeze părțile mai esențiale ale excelentului articol publicat asupra acestei chestiuni în „Drapelul“ Nr. 118 dela 29 Octombrie a. c.

Cele scrise de „Drapelul“ trag cu atât mai greu în cumpănă, cu cât este de obște cunoscută strânsa legătură ce există dintre acest ziar și d-nul *Mocsanyi*, la care „cei dela Lumina“ s'au provocat de atâteaori și cu atâtă predilecție în cursul discuțiilor urmate în jurul băncii lor.

„Drapelul“ declară dela început, că are *mari nedumeriri* față de aceasta bancă *zisă „culturală“* căci este vorba de o inițiativă *oficioasă, de interes obștești, și de instituții cardinale* ale vieții noastre publice.

Nu trage la indoială bunăcredința inițiatorilor băncii proiectate în scopul de a mări rentabilitatea averilor bisericesti. *„dar perspectiva ce se arată este înșelătoare, calea pe care a pornit este o cale mlăști noasă, pe care necum să eșim la mai bine, dar este primejdie să ne înglodăm mai rău. Scopul la care se tinde e frumos, sublim chiar, dar mijlocul ales nu este numai nepotrivit, ci deadreptul fatal“.*

Dupăce constată, că dl *I. I. Lăpădatu* în valorul său studiu „*La chestiunea băncii culturale*“ a dovedit în mod rece și obiectiv, cu puterea stringentă a cifrelor, că frumoasele intențiuni ale inițiatorilor „Luminii“ nu se pot realiza, le recomandă acestora „să cetească și recetească și să studieze cu totul nepreocupat“ scrierea dlui Lăpădatu, „ca să revină încă la vreme asupra hotărârii lor și să nu forțeze o întreprindere din toate punctele de vedere periculoasă. Să nu alege cu ochii deschși spre prăpastia amenințătoare“.

Despre cunoscutul circular al Inalt P. S. Sale Mitropolitului, lansat în interesul „Luminii“, „Drapelul“ zice, că *„a consternat deadreptul pe toți, cari țin la drepturile bisericești garantate în Statutul organic“*, și apoi continuă cum urmează:

„*Tocmai în interesul apărării legii fundamentale a constituțiunii bisericesti, va trebui deadreptul să combatem pe întreaga linie punerea în practică a sfaturilor cuprinse în acel circular, cu care s'a ocupat în mod obiectiv și competent „Revista Economică“.*

Autorul articolului din „Drapelul“ continuă după acestea nedumeriri de ordin social și politic, zicând:

„*Noua bancă fiind cu caracter bisericesc — dovedă circularul — aduce cu sine o nouă ispitire pentru membrii clerului, de a se afirmă ca oameni de finanțe, pentru ce în cele mai multe cazuri n'au nici calificatie și nici pricepere. Paguba, ce o suferă biserica prin aceasta este atât de mare, încât nu se poate evalua în bani“.*

„*Cea mai mare nedumerire este însă de ordin politic — continuă „Drapelul“:*

„*Va fi o bancă sub directa supraveghiere a capului bisericești. Ei bine, astăzi putem vorbi deschis despre situațiile critice politice în cari ajung arhieriei nostri. Chiar în organul Mitropoliei s'au făcut niște desvăliri deunăzi, cari ne-au mănânat sângele în obraz. Ministrul cultelor și instrucțiunii publice a făcut de-adreptul pendentă împlinirea cererilor Metro-*

politului, cari priveau „înalte interese bisericesti“, dela atitudinea politică a bisericești.

Când va fi chemată la viață banca sub supraveghierea Mitropolitului, nimic mai ușor ca ministrul să facă pendentă satisfacerea „înaltelor interese bisericesti“ nu numai dela atitudinea politică a bisericești, ci și dela atitudinea politică a băncii, care este în mâinile bisericești...

Nimic mai ușor... așa că nici nu pare așa nefondată bănuiala aceloră, cari la spatele înființării băncii adurmeacă deja: „partidul moderat român“, pe care guvernul până acum nu l-a putut pune la cale.

Ei bine, în o asemenea situație nici nu ar fi permis oamenilor bisericești a se gândi la fondarea unei băncii, care să cumuleze toate averile bisericesti.

Nu este banca singura cale, pe care se poate ajunge scopul contemplat de P. Cuv. Sa Dr. Cristea. Ba, după cum ne-a arătat dl Lăpădatu, este banca tocmai cel mai nepotrivit mijloc. Abandonați deci, domnii mei, mijlocul, care nu este numai nepotrivit, ci de-adreptul primejdios și fatal pentru scopurile bisericești și căutați alte mijloace.

Concluzul sinodului arhidiecezan nu impune imperios fondarea unei băncii, ci propune numai studiarea mijloacelor pentru scopul pus în vedere de Prea Cuv. Sa Dr. Cristea și aprobat de toți.

Sunt alte mijloace mai bune, mai sigure și neprimejdioase. Unele s'au pus deja în desbatere, altele vor mai urma. Negreșit situația se mai poate lămurii în mod esențial*.

Binesimțitul articol al „Drapelului“, a căruia imparțialitate în chestia de sub discuție nu o vor putea contesta nici „cei dela Lumina“ se termină cu următorul avertisment la adresa acestora:

„*Nu grăbiți cu ochii deschși spre prăpastie. Stați locului, că mai este vreme. Ascultați și glasul oamenilor nepreocupați, cari cu aceiaș dragoste țin la așezămintele bisericesti și culturale. Nu creați o situație primejdioasă, ale cărei consecvențe fatale nu le mai puteți delătura!“*

*

Asupra băncii clericale în formațiune ne stau la dispoziție și alte voci, venite de afară, dela bărbați nepreocupați de ai nostri. Regretăm că lipsa de spațiu nu ne permite să publicăm în întregime vocile acestea, ca cei pe cari îi privește să vadă cum îi judecă grosul credincioșilor lor proprii. Ne restrângem deci numai la câteva spicuri.

Iată ce se zice într'unul dintre articolele primite, privitor la cunoscutul circular al Mitropolitului și peste tot la banca „Lumina“:

„*Abstracție făcând, că misiunea arhierescă e departe ca cerul de pământ dela rolul unui speculant gheșeftăresc și că acest rol e în cea mai crasă contradicție cu spiritul evangelic, care zice: „Casa Domnului casă de rugăciuni este“: constatăm că I. P. S. Sa nu este sprijinit în opintirile sale de grosul poporului, ba nici chiar de preoțime. Aceasta o demonștră faptul, că banca s'a proiectat cu un capital de K 600,000 un minuscul dacă se are în vedere inițiatorul, pus în fruntea unei metropolii cu milioane de credincioși. Să demonștră apoi prin faptul că I. P. S. Sa nu și-a putut acviră acest minuscul capital prin propaganda privată a Sa și a înalților Săi dignitari, ci s'a văzat indemnăat a imprimă inițiativei gheșeftărești caracterul oficios. Avem deci un „prospect oficios“.*

Și cu toate acestea se află și între preoți o imensă mulțime, pe cari ambiția lor de preoți îi face

să desaproabe în sufletul lor aceasta râvnă arhierescă deamnă de un mai nobil scop.

Ei: dar imprimându-se „prospectului” caracterul oficios arhieresc, preoții, cel puțin cei mai slabi de inger, și-l restălmăcesc, ca ordin, pe care neîmplinindu-l, vei da de belea.

În modul acesta I. P. S. Sa cu toate că nu e sprijinit nici de popor, nici de preoțime, folosindu-se de oficialitate, probabil își va adună capitalul minuscul pentru întreprindere.

Și care va fi rezultatul? Fără a se ajunge scopul avut afirmativ în vedere, ne vom desbină și mai mult frații de acelaș sânge. Până acum am avut numai „bănci românești” fără caracter pronunțat confesional; în viitor vom avea într-un centru „Lumina” și în provincie o mulțime de „Luminițe” gr.-or.; și în celalalt centru (Blaj) azi ori mâne o „Făclie” și o mulțime de „Făcliuțe” gr.-cat. în legătură cu ea.

Încetul cu încetul clerul fiind mai aproape de „Lumina” și de „Făclii” în mod firesc se va simți mai bine în jurul acestor noi creațiuni.

Pe de altă parte toate băncile existente deja și cele care se vor mai înființa, având în față contrastul „luminos” clerical, vor lua un caracter pronunțat mirenesc.

Deci antagonism între elementul mirean și clerical, (căci „Banul este ochiul dracului”), în urma căruia reprezentanții băncilor cu caracter mirean, elementul mirean, se va încerca neconținut să reducă până la totală sdruncinare vaza, autoritatea de azi a preoțiilor nostri, pe care autoritate se pune tenelia „Luminei”. Cine știe, nu se vor uni în decursul timpului chiar și cu socialiștii anticreștini, contra elementului clerical, reprezentantul băncilor clericale. Cu alte cuvinte: peste 10, 20 sau 50 de ani vom avea cu o năpastă mai mult: consumarea poporului românesc în lupta dintre elementul mirean și cel clerical, iar gloria de a fi inițiat indirect anticlericalismul între Români îi va reveni însuși I. P. S. Sale Metropolitului și sfetnicilor săi.

Avem noi lipsă de aceasta între împrejurările tot mai grele, ce se crează existenței noastre naționale din partea dușmanilor externi?”

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 5 Noembrie 1908.

Referințele diferite ale piețelor financiare ies pregnant la iveală în sumarele de ultimo ale Băncii de emisiune austro-ungară și Băncii imperiale germane. Pe când Banca austro-ungară arată o încordare extraordinară la toate pozițiunile și încheie cu 1968 milioane K bilete supuse la dare în circulațiune, schimbările la Banca imperială germană s'au mișcat între margini relativ destul de înguste. Cauza acestei aparițiuni favorabile în Berlin zace în faptul, că băncile mari germane, în urma bunei dispozițiuni a pieții au fost în stare a satisface cererile clientelei fără a apela la ajutorul Băncii imperiale. Discontul particular a scăzut în Berlin din 2 crt. la 2⁵/₈%, banii de zi se plătesc cu 3%, Seehandlung-ul oferă cu 2⁷/₈% până la finea anului.

Lipsa de numărare pe piața internă se explică cu investiriile băncilor în împrumuturile nouă de rentă austriacă și ungară și în împrumutul orașului Viena. Titlii acestor împrumuturi, cari nu s'au putut desface

în piață, au consumat disponibilitățile băncilor. De aceea toate cererile de numărare au trebuit satisfăcute de Banca austro-ungară, care arată o creștere a împrumuturilor de 167.7 milioane K, și o scădere de 5.8 milioane K la stocul metalic. Nici la 31 Octombrie 1907 pe timpul celei mai mari crize nu s'a înrăutățit situațiunea băncii în măsură așa de extraordinară. Totuș este speranță că în săptămâna aceasta va urma o ameliorare esențială a situațiunei, mai ales că se anunță și număroase oferte de aur din străinătate. Primul simptom favorabil este scăderea discontului privat dela 3¹⁵/₁₆ la 3⁷/₈%.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Agricola”, bancă populară, soc. pe acții în Sebeșul săsesc. Conform unui prospect lansat cu data de 8 Oct a. c. de fruntașii grupați în jurul însoțirii „Tovărășia agricolă”, în Sebeșul săsesc se înființează sub firma de sus o nouă societate pe acții cu capital de K 150,000.— împărțit în 1500 acții à K 100.

Terminul de subscriere este fixat pe 31 Decembrie a. c.

„Agricola” va fi continuarea însoțirii „Tovărășia Agricolă” transformată în societate anonimă.

„Banca Austro-Ungară” deschide în Sepsis-György o agentură, care își va începe activitatea la 9 crt. Noua agentură aparține reionului Filialei Băncii Austro-Ungare din Brașov.

„Cassa de păstrare”, soc. pe acții în Dézna despre care am anunțat în numărul nostru ultim, că și-a început activitatea, s'a înființat la 3 Mai a. c. cu capital soc. de K 40,000 împărțit în 800 acții à K 50. Conform statutelor sale societatea aceasta se ocupă și cu acordarea de împrumuturi pe cereale, precum și cu cumpărarea și vânzarea de cereale.

Prima direcțiune numită de fondatori pe cei dintâi 3 ani se compune din următorii d-nii: Zah. Milian, Ioan Fanc, Teodosiu Rafila, Ioan Tirla și Is. Iozsa.

„Plugarul”, institut de credit și de economii soc. pe acții în Cacova (Bănat) pentru a putea operă pe baze mai largi și a putea depune eventual fondul de garanție pentru ramul asigurărilor de vite, a hotărât în adunarea sa generală dela începutul anului curent urcarea capitalului social la K 200,000.— Pe baza acestei hotărâri direcțiunea publică acum „Prospectul”, conform căruia se vor emite 2600 acții à K 50.— al căror preț se poate plăti în rate lunare până la 31 Decembrie 1910, dela care termin participă la profitul net al societății.

Subscripțiunea se încheie la 1 Faur 1909.

LEGISLAȚIUNE.

Legea industrială ca mijloc de maghiarizare. Proiectul noiei legi industriale, al căreia autor precum se știe este secretarul de stat Sztérényi, formează tocmai de prezent obiect de discuție în sinul diferitelor corporațiuni, cărora li s'a trimes spre opinie.

Părerile cunoscute până acum nu sunt chiar favorabile lucrării d-lui secretar de stat, ba se svonește că nici însuș ministrul de comerț nu ar fi intru toate de acord „cu mâna sa dreaptă” și astfel este foarte

probabil că înainte de a deveni lege, proiectul va trece încă prin schimbări esențiale.

Pe lângă alte defecte proiectul noii legi industriale mai este inficiat și de șovinism, căci doi §§ ai săi au de dreptul tendințe maghiarizatoare. Aceștia sunt §§ 149 și 238. După ce § 147 impune industriașilor în mod obligatoriu de a-și pune la locul o tabelă de firmă, §. 149 pretinde direct ca numele industriașului resp. firma sa și ramul său industrial să se indice și în limba maghiară și dacă industriașul ar folosi și o inscripție nemaghiară, inscripția maghiară să nu fie mai puțin bătătoare la ochi ca cea nemaghiară.

Paragraful 238 amintit mai sus conține dispozițiile privitoare la școlile de ucenici industriali și comerciali și decretază ca limbă de propunere a acestor școli limba maghiară. Altă limbă de propunere este admisă numai cu învoirea ministrului; dacă limba maternă a majorității covârșitoare a ucenicilor este o limbă nemaghiară; în cazul acesta însă vor trebui destinate separat 2 oare la săptămână pentru învățarea limbii maghiare și pentru elevii maghiari să se țină cursuri în limba maghiară.

Cu drept cuvânt numește chiar și „Sieb. Deutsches Tageblatt” dispozițiile acestea: „scandaloase” și în flagrantă contradicție cu §. 26 al legii de naționalitate, provocând totodată pe deputații sași, ca să le combată cu energie dacă proiectul va ajunge neschimbat la dezbaterile parlamentare.

Nu ne indoim că deputații noștri încă își vor ști face datorința față de aceasta nouă încercare de maghiarizare.

DIN REUNIUNI. / Central

A treia expoziție de copii, aranjată de „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului” s'a ținut Marți în 27 Octomvrie n. a. c. în comuna Poiana. Favorizați de un timp admirabil, membrii comitetului reuniunii din Sibiu: Dr. Petru Șpan, Victor Tordășianu, Romul Simu și Aurel Cosciuc, însoțiți de dl profesor Victor Păcală și de dl fotograf E. Fischer, apoi de membrii acestui comitet din Săliște, domnii Petru Dragits și Ioan Chirca, de domnii medici Dr. Nicolau Calefariu și Dr. Nicolae Comșa, de d-nii Dum. Lăpădat, dir. școl. și învățătorii Cristiu, Crișan și Iacob, cum și de dl comerciant Țintea, toți din Săliște, — au plecat în ziua numită la 8 oare Dimineața, în 4 trăsură din Săliște, înspre Poiana. La intrarea în cercul pretorial al Mercurei, căruia îi aparține comuna Poiana, comitetul a fost întâmpinat de un banderiu numărând de frumoși juni călări, cari l-au binevențat și condus între duioase doine până în piața comunei, unde așteptă poporul și fruntașii săi. Un popor mai frumos, un port mai admirabil, o adunare populară mai maiestuoasă abia se poate închipui. D-nul notar Bărbat salută cu dragoste pe cei sosiți iar membrul comitetului dl Petru Dragits, care a răspuns și la întâmpinarea junilor și care peste tot a condus adunarea de azi, a vorbit — sub impresiunea impozantei primiri — mișcând până la lacrimi.

De aici am mers la școală unde s'au început lucrările în merit ale expoziției. S'a constituit juriul alegându-se prezident dl Dr. N. Calefariu iar raportor dl Dr. N. Comșa, și s'au completat membrii absenți prin alți membri din Poiana și din împrejurime, cari au onorat cu prezența această frumoasă sărbătoare, între cari amintim pe domnii: Dr. Măcelariu și d-na, protopopul Păcurariu și d-na și primpretorul Mange-

sus din Mercurea, apoi preoți, învățători, notari etc. din comunele învecinate.

S'a procedat apoi la examinarea celor vre-o 300 copii, băieți și fetițe, în vârstă dela 1—4 ani, ai locuitorilor din Poiana. Lucrarea aceasta obositoare a fost săvârșită de către domnii Dr. Calefariu și Dr. Comșa din Săliște și de dl Dr. Mișu din Poiana în prezența juriului. Pe urmă s'a stabilit de către juriu lista celor de premiat, privind încă odată numai pe copiii vizați pentru premiare.

În timp ce juriul îndeplinea această lucrare, fotograful Fischer a fotografiat diferite tablouri, anume: 2 grupe de bătrâni, alta de bărbați în floarea vârstei și o a treia de juni, după care a urmat o grupă de fete și alta de neveste, totatătea tablouri de importanță mare etnografică, dat fiind că locuitorii comunei Poiana, atât prin tipul, cât și prin portul lor frumos, formează o nuanță caracteristică aleasă, ce trebuie scoasă la iveală și eternizată.

Actul premiării abia s'a putut începe după 4 oare, și nu la 2, cum se proiectase, și aceasta din cauza mulțimei copiilor ce au fost expuși și a dificultăților întâmpinate la stabilirea listei celor de premiat, fiind de fapt aproape toți vrednici de a fi împărțiți cu premii.

Dl Dr. N. Calefariu, prezidentul juriului, și-a ținut conferința despre: „Cauzele marelui mortalități a copiilor mai cu deosebire a sugătorilor și despre mijloacele de combatere a acestora”. Conferința lucrată pe baza îndelungatelor sale experiențe și cu mare trageră de inimă, cum dl Calefariu a lucrat întotdeauna și lucră pentru binele poporului nostru. Dl Calefariu merită recunoștința noastră a tuturor, iar conferința, publicându o, ar face mari servicii publicului nostru de pretutindeni.

Dl Dr. N. Comșa, raportorul juriului, face o amănunțită dare de seamă asupra scopului expozițiilor de copii, asupra rezultatelor expoziției de astăzi și face propunerea ca premiile în suma de K 150.— din cari K 50 puse la dispoziție de Reuniunea agricolă, K 25 de comuna Poiana, K 50.— de institutul de credit și economii „Mielul” și K 25.— de institutul de credit și economii „Mărgineana”, ambele din Poiana, — să fie dăruite fondului bisericii ce e să se zidească acum în Poiana. Propunerea a fost primită cu însuflețire de părinții copiilor premiați și de întreaga adunare. S'a cetit apoi numele copiilor premiați, cari se vor trece, ca dăruitori, în Analele bisericii, drept o faptă frumoasă creștinească, vrednică de urmat. Amintim ca exemplu frumos darul d-nei Agnes Dr. Măcelariu din Mercurea, anume două îmbrăcăminte complete de înfășat pentru 2 copii sărmani, pe cari i-a înfășat în vederea publicului.

După aceste lucrările juriului s'au terminat, rămânând ca în ziua următoare mamele și copiii premiați să fie fotografiați, lucrare ce a fost executată de fotograf.

La cina comună s'au ținut diferite toaste instructive și s'a accentuat îndeosebi datorința ce o au Poenarii, cărturarii și economii, de a lucra pentru restabilirea păcii atât de grav zdruncinate între locuitorii acestei fruntașe comune.

Să avem nădejde că, pe lângă atâtea lucruri bune, săvârșite de reprezentanții Reuniunii rom. agricole în acest prilej, se va fi influențat și asupra inimilor locuitorilor din această comună pentru o apropiată împăcare, în interesul progresului obștei acestei comune și în interesul general al neamului.

CRONICA.

Rugare către onor. noștri abonați. Adresăm on. noștri abonați restanțieri și pe calea aceasta rugarea să bineviescă a-și achită de urgență abonamentul pe anul curent.

„Un acționar al „Luminii“ răspunde dlui I. I. Lăpădatu în „Telegraful Român“ din incidentul broșurei sale „La chestiunea băncii culturale“. Este un răspuns, pentru care nu găsim alt calificativ decât cel de *copilăros*, nedemn de oameni serioși. Cifrelor și argumentelor nerăsturnabile ale dlui Lăpădatu i-se opune fraza goală: „că din foloasele, ce le va aduce banca „Lumina“ mult în doi ani de zile se va convinge dl Lăpădatu singur, că a greșit socoteala, când a făcut-o în forma prezentată în broșura sa!“

Cu astfel de contra-argumente se mai pot imbată azi numai — naivii!

Exemplu demn de urmat. Inregistrăm și noi cu plăcere știrea adusă de toate ziarele noastre, că institutul nostru „Șercăiana“ din Șercaia (com Făgăraș) s'a inseris între *membri fondatori* ai „Asociațiunii“ cu K 200 și că a obligat totodată pe toți membrii săi din direcțiune și pe funcționarii societății de a se face membri la primul nostru așezământ cultural.

Este lăudabilă fapta și hotărîrea „Șercăianei“ și vrednică de a fi urmată și de altele, de toate băncile noastre!

Asociația regnicolară a institutelor de bani ungare. Direcțiunea acestei asociații a ținut la 29 I. tr. o ședință plenară în Budapesta, la care a participat și membrii Români, d-nii *Part. Cosma* și *I. I. Lăpădatu*. Obiect de discuție au format mai multe chestiuni de actualitate. Chestiunea congresului institutelor de bani, în urma dizolvării cartelului băncilor, pierzându-și actualitatea, s'a luat dela ordinea zilei. Celelalte chestiuni cum sunt: reforma impozitelor, novela execuțională, homestead-ul și proiectul de lege asupra uzurării s'au hotărît a se lua la dezbateri, în scop de a preciza punctul de vedere al asociației, în adunarea generală, ce o va țineă aceasta la finele lui Noemvrie a. c. Direcțiunea s'a mai ocupat și cu chestiunea mult discutată în presa de specialitate maghiară, a organizării și a penziunilor funcționarilor de bancă, enunțând că sprijinește din partea sa mișcarea pornită în sinul funcționarilor pentru ajungerea dezi deratelor lor.

BIBLIOGRAFIE.

„Munca“, revistă pentru meserii, industrie, comerț și economie în Sebeșul-săseș. Redactor responsabil: *Ioan Stanca*. Apare de 3 ori lunar. Prețul K 6 la an.

Au apărut Nrii 2 și 3 ai acestei reviste, ambii redactați mai cu îngrijire decât Nr. 1 și cu un conținut, care corespunde mai mult scopului ce-l urmărește aceasta revistă în sinul meseriașilor noștri: perfecționarea lor în cunoștințele de specialitate și lărgirea cercului lor de cunoștințe generale.

„Munca“ merită întreg sprijinul material și intelectual al tuturor meseriașilor noștri și al acelor cari poartă interes dezvoltării clasei noastre de mijloc.

Sumar.

„Lumina“. — Spicuri din noile legi asupra chestiunii țărănești în România. — Echouri la chestiunea băncii „Lumina“. — *Revista financiară*: Situațiunea — *Societăți financiare și comerciale*: „Agricola“, Banca Austro-Ungară, „Cassa de păstrare“, Dézna, „Plugarul“. — *Legislațiune*: Legea industrială ca mijloc de maghiarizare. — *Din reuniuni*: A treia expoziție de copii. — *Cronică*: Rugare către onor. noștri abonați, „Un acționar al „Luminii“, Exemplu demn de urmat, Asociația regnicolară a institutelor de bani ungare. — *Bibliografie*: „Munca“.



„TERNOVANA“, institut de credit și econ. în Tirnova.

CONCURS.

Institutul de credit și economii, societate pe acțiuni „Ternovana“ din Tirnova (comit. Krassó-Szörény), publică concurs pentru ocuparea unui post de **practicant**, care a absolvat vre-o școală comercială superioară.

Salar anual K 800.

Rugările scrise cu mâna proprie să se înainteze până la 1 Decembrie 1908. Postul este a se ocupa imediat după alegere.

Tirnova, la 28 Octomvrie 1908.

Nr. 143 (1—2)

Diracțiunea.



Banca de asigurare Transilvania.

— Sibiu, strada Cisnădiei Nr. 5. —

Asigurări contra pericolului de foc și exploziune.

Asigurări pe viață în toate combinațiile.

Asigurări pentru cazuri de accidente.

Asigurări contra pagubelor prin grindină.

Asigurări contra infracției (furt prin spargere de casse și locuințe).

Nr. 1 (45—62)

Asigurări de sticle la galantare, etc.

Pentru bănci de credit condiții foarte avantajoase pentru asigurarea ipototecelor și reduceri conziderabile de premii pentru membrii oricărei reuniuni agricole sau tovărăși economice.